

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto

UPSEERILIITON LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON PUOLUSTUSSELONTEOSTA (VNS 9/2024 VP)

Valtioneuvoston puolustuselonteossa on huomioitu aikaisempia enemmän puolustushallinnon henkilöstön tarpeita. Upseeriliiton lausunto keskittyy puolustuselonteon henkilöstöosuuteen (4.8. Puolustuksen toimintaedellytykset, 4.8.1. Henkilöstö).

Sotilaallinen liittoutuminen muuttaa puolustushallinnon tehtävä- ja toimintakenttää. Puolustusvoimien lakisääteisiin tehtäviin lisätään Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus. Tämän seurauksena Puolustusvoimien palkattua henkilöstöä on kasvatettava vielä 1 500 henkilötyövuodella edellä mainittujen 500 henkilötyövuoden lisäksi kuluvalle ja seuraavalla vaalikaudella. (VNPS s. 90)

Upseeriliitto on tuonut usean vuoden ajan esille, että Puolustusvoimissa on tarve henkilöstön lisäykselle. Ennen Nato-jäsenyyttä olemme laskeneet, että upseerivaje on 300. Puolustusliiton tehtävät ja kahden-/monenvälinen yhteistyö nostavat vajeen yli 500 upseeriin. Puolustusvoimien henkilötyövuoden (HTV) hinta vuonna 2024 oli 61 735 euroa.

Henkilöstötarpeisiin ja tuleviin rakenteisiin vaikuttavat puolustus suunnittelu ja Suomelle Natosta tulevat suorituskykytavoitteet. On välttämätöntä lisätä henkilöstöä suunnitellusti. Puolustusvoimien henkilöstöstrategiassa (PVHESTRA) upseerien lisäyksen edellytys on laskettu 3500 HTV:ksi vuoteen 2032 mennessä.

Henkilöstömäärällä on kriittinen vaikutus työssä jaksamiseen. Työssä jaksamista ja toimintakykyä tuetaan laadukkaalla työaika- ja työkykyjohtamisella, käyttämällä ja kehittämällä joustavia työntekomenetelmiä ja työaikamuotoja, analysoimalla henkilöstökyselyjen tuloksia sekä reagoimalla esille nouseviin kehittämiskohteisiin. Lisäksi tarkastellaan mahdollisuutta kehittää Puolustusvoimien henkilöstön koti- ja ulkomaan palvelussuhteen ehtoja saatavilla olevan rahoituksen asettamissa rajoissa. Tarkastelu tehdään yhteistyössä henkilöstöjärjestöjen kanssa. (VNPS s. 91)

Upseeriliitto huomauttaa, että puolustuselonteossa mainittu henkilöstön lisäys ei suoranaisesti helpota työssä jaksamista. Lisäys auttaa kasvaneisiin ja muuttuneisiin Puolustusvoimien tehtäviin. Puolustusvoimien henkilöstön työssä jaksamisen varmistaminen on kirjattu Petteri Orpon hallitusohjelmaan.

Työssäjaksamista ei saada riittävälle tasolle selonteossa mainituilla keinoilla. Upseeriliitto on tuonut eduskunnan tietoon jo pidemmän ajan, että Puolustusvoimien oma vuodelta 1970 oleva työaikalaki on uudistettava. Puolustushallinto ei ole kuitenkaan halunnut lähteä uudistamaan lainsäädäntöä. Nyt tässä turvallisuustilanteessa on viimeistään keskityttävä myös henkilöstön palautumiseen. Upseeriliitto on valmis myös hakemaan palautumiseen vaihtoehtoja kehittämällä sopimuksia yhdessä Puolustusvoimien kanssa.

Sotaharjoituksissa (SH), meripalveluksessa (MP) ja Naton rauhan ajan operaatioissa ollaan 24/7 työtehtävissä. Laskennallinen työaika on kuitenkin vain 7.39 MP/8 SH tuntia vuorokaudessa. Upseeriliiton laskelmien mukaan harjoitukset, meripalvelu ja rauhan ajan operaatioiden työkuorma tarkoittavat keskimäärin 12,5 henkilötyövuoden lisäystä upseerin työuralle.

Valtiovarainministeriön työryhmässä arvioitiin työssäjaksamisen kehittämisen kustannuksia. (Selvitys Puolustusvoimien työaikalain muutostarpeista Työryhmän mietintö, 2020). Sotilaallisen vuorokauden laskennallisen työajan nostamisen kustannusvaikutus laskettiin työryhmässä 10 tunnin osalta 279 HTV:n lisäykseksi (17, 2 miljoonaa euroa) ja 12 tunnin osalta 558 HTV:ksi /34,4 miljoonaa euroa). Jo kahden tunnin päivittäisellä lisäyksellä päästäisiin viikon harjoituksessa pitämään palauttava lepopäivä. Merivoimien valmiusaluksilla tehtiin tämän suuntainen kokeilu ja se osoittautui hyväksi ratkaisuksi.

Naton jäsenyydestä aiheutuvia henkilöstötarpeita ovat erityisesti lisähenkilöstön sijoittaminen Naton rakenteisiin, osallistuminen Naton rauhan ajan tehtäviin ja nopean toiminnan joukkoihin, Naton läsnäolo Suomessa, Naton puolustussuunnitteluprosessin suorituskäytävöitteiden toimeenpano sekä osallistuminen Naton 5 artiklan mukaisiin yhteisen puolustuksen tehtäviin koko liittokunnan alueella. (VNPS, s. 90)

Naton komentorakenteessa oleva henkilöstö ei ole perheen tuen osalta samassa asemassa kuin lähetetyt virkamiehet. Komentorakenteessa palveleaan kolme vuotta ja perhe lähtee mukaan ulkomaille. Yhdysvalloissa kustannukset ovat vielä korkeammat kuin Euroopan tehtävissä.

Sotilaiden perheille on taattava päivähoiton korvaukset, puolison eläkekompensaatio ja vuotuinen kotimatka kuten lähetetyillä virkamiehillä. Upseeriliiton tekemien laskelmien mukaan 10 000–50 000 euroa komennetulta virkamieheltä vuodessa. Teoreettinen laskelma 100 HTV:llä on 5 miljoonaa euroa. Kustannuksiin tuovat vaihteluväliä vaikuttavat eri asemamaiden päivähoitomaksut ja matkakustannukset.

Upseeriliitto esittää, että eduskunta huomioi yllä olevat resurssitarpeet, jotka ovat puolustusbudjetin mittakaavassa hyviä pieniä ja johtuvat muuttuneesta turvallisuustilanteesta sekä Nato-jäsenyyden tuomista velvoitteista.

Uusien tehtävien edellyttämien resurssien varmistamiseksi on myös tarkistettava lainsäädäntöä niin, että koko henkilöstöä voidaan tarvittaessa käyttää kaikkiin

Puolustusvoimien tehtäviin ja että asevelvollisia voidaan käyttää joustavammin Puolustusvoimien ja Naton tehtävissä kotimaassa ja ulkomailla. (VNPS s. 90)

Nato-jäsenyys tuo tarpeen muuttaa lainsäädäntöä muun muassa Puolustusvoimien tehtävien osalta. Lainsäädännön uudistuksia varten on määritettävä tehtävien velvoittavuus ja ulkomaan operoinnin palvelussuhteen ehdot.

Kansainvälisen avunannon lainsäädäntöä varten palvelussuhteen ehdot valmisteltiin yhdessä järjestöjen kanssa. Upseeriliitto pitää välttämättömänä samanlaista menettelyä, jossa henkilöstölle varmistetaan kannustava palvelus ulkomaan operaatioissa. Nato-tehtävien velvoittavuudesta on tehtävä selvitys ja periaatteet on kirjattava lain Puolustusvoimista esitöihin sekä varsinaiseen lainsäädäntöön. Pohjoismainen malli on, että tehtäviin lähdetään ensisijaisesti vapaaehtoisesti. Upseeriliitto kannattaa lainsäädännön kehittämistä tältä pohjalta.

Lakiuudistuksia varten esitämme perustettavan henkilöstötarpeita valmistelevan työryhmän, johon kutsutaan asiantuntijoina mukaan ammattijärjestöjen, reserviläisliittojen ja Varusmiesliiton edustajat.

Puheenjohtaja

Ville Viita

Edunvalvontapäällikkö

Mika Ylönen